

ความรับผิดชอบในทางการเมืองของคณะรัฐมนตรีภายใต้
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

นางสาวมีนา กิตติอนุกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2549
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**POLITICAL RESPONSIBILITIES OF THE COUNCIL OF MINISTERS UNDER
THE CONSTITUTION OF THE KINGDOM OF THAILAND B.E. 2540**

Miss Meena Kittianukul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws Program in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2006

Copyright of Chulalongkorn University

491338

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความรับผิดชอบในทางการเมืองของคณะรัฐมนตรี

ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

โดย

นางสาวมีนา กิตติอนุกุล

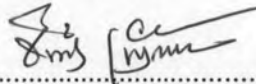
สาขาวิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

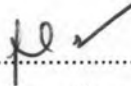
อาจารย์ ณรงค์เดช สรุโฆษิต

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

.....คณบดีคณะนิติศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธิติพันธ์ุ เชื้อบุญชัย)

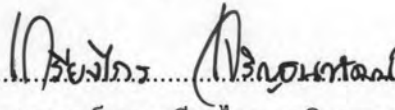
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

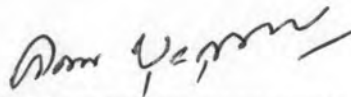
.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี รูปสุวรรณ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ณรงค์เดช สรุโฆษิต)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ คณิน บุญสุวรรณ)

มีนา กิตติอนุกุล : ความรับผิดชอบในทางการเมืองของคณะรัฐมนตรีภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. (POLITICAL RESPONSIBILITIES OF THE COUNCIL OF MINISTERS UNDER THE CONSTITUTION OF THE KINGDOM OF THAILAND B.E. 2540) อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ณรงค์เดช สรุโฆษิต, 264 หน้า

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มุ่งศึกษาถึงมาตรการในสร้างความรับผิดชอบในทางการเมืองของคณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นองค์กรทางการเมืองสูงสุดที่ใช้อำนาจบริหาร โดยศึกษาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมาตรการต่าง ๆ ที่รัฐสภานำมาใช้ควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจทางการเมืองของคณะรัฐมนตรีและรัฐมนตรี และสภาวะทางการเมืองที่เกิดปัญหาภายหลังจากที่ได้มีการจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวซึ่งมีจำนวนเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรเกินกว่า 300 เสียง

จากการศึกษาพบว่า มาตรการของรัฐสภาในการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจทางการเมืองของคณะรัฐมนตรีและรัฐมนตรีนั้นเป็นมาตรการที่ก่อให้เกิดความรับผิดชอบในทางการเมืองได้อย่างแท้จริง แต่เมื่อเกิดสถานการณ์จัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวซึ่งมีเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรเกินกว่า 300 เสียง ทำให้รัฐสภาไม่อาจใช้มาตรการตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 บัญญัติไว้มาตรวจสอบการใช้อำนาจของคณะรัฐมนตรีได้ ส่งผลให้ขาดมาตรการที่จะทำให้หลักความรับผิดชอบในทางการเมืองสัมฤทธิ์ผล เพราะมาตรการที่มีอยู่ไม่อาจนำมาบังคับใช้ได้

ดังนั้น ผู้เขียนจึงได้เสนอแนวทางในการสร้างความรับผิดชอบในทางการเมืองให้เกิดขึ้นแก่คณะรัฐมนตรีและรัฐมนตรี โดยกำหนดให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบการใช้อำนาจของคณะรัฐมนตรีและรัฐมนตรีโดยรัฐสภา และได้เสนอให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนพฤติกรรมกรรมการทุจริตของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้โดยไม่ต้องมีคำร้องขอจากบุคคลใดก่อน และได้เสนอให้เปิดโอกาสให้บุคคลที่มีได้สังกัดพรรคการเมืองมีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อันจะทำให้ไม่ต้องตกอยู่ภายใต้ระบบมติพรรค รวมทั้งเสนอให้ยกระดับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรม พ.ศ. 2543 ให้เป็นพระราชบัญญัติที่มีบทลงโทษอย่างชัดเจน ซึ่งจะทำให้มีช่องทางในการตรวจสอบการใช้อำนาจของคณะรัฐมนตรีและรัฐมนตรีเพิ่มขึ้น เพื่อให้การบริหารงานของคณะรัฐมนตรีและรัฐมนตรียังคงผูกพันอยู่ภายใต้หลักความรับผิดชอบในทางการเมืองต่อไป

สาขาวิชา.....นิติศาสตร์.....

ปีการศึกษา.....2549.....

ลายมือชื่อนิสิต.....มีนา กิตติอนุกุล.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....[ลายมือ].....

4686291134 : MAJOR LAW

KEY WORD : POLITICAL / RESPONSIBILITIES / THE COUNCIL OF MINISTERS

MEENA KITTIANUKUL : POLITICAL RESPONSIBILITIES OF THE COUNCIL OF MINISTERS UNDER THE CONSTITUTION OF THE KINGDOM OF THAILAND B.E. 2540. THESIS ADVISOR : NARONGDECH SRUKHOSIT, 264 pp.

This dissertation is concentrated on the measures to create political responsibility for the Cabinets, as a supreme political organization in exercising administrative powers, by studying the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2540. It involves various measures of the Parliament in controlling and supervising use of political powers by the Cabinets and Ministers and also presents the problems of political situation when the Government was set up by a single political party with majority of members in the House of Representatives exceeding 300 votes.

From the research, it is found that the measures of the Parliament in controlling and supervising the Cabinets and Ministers in using the political powers appears to be the effective measures to create actual political responsibility. However, the circumstance of setting up the Government by a single political party with majority of members in the House of Representatives exceeding 300 votes causes the Parliament incapable of exercising the measures provided under the Constitution of Thailand B.E. 2540 to supervise the use of the Cabinets' powers, and results in lack of measures to induce the political responsibility to be in effect, since the existing measures are become unenforceable.

The writer, therefore, is proposing strategies to generate the political responsibility onto the Cabinets and Ministers through the amendment of the Constitution of Thailand in part of implementation of supervising power by the Parliaments against the Cabinets and Ministers, and suggests empowering the Anti-Corruption Committee to investigate any corruption scheme of a person with political position without initiating a request from any person, as well as recommends to provide opportunity for non-political parties to run for representatives' election, which is, as a result, not influenced by the political party's resolution. It is also advisable to elevate the Regulation of the Prime Minister Office Regarding the Standard of Moral and Ethics B.E. 2543 to be an Act with clear penalties to establish a gateway to supervise the use of the political power by the Cabinets and Ministers, so that the administrative powers of the Cabinets and Ministers shall still be subject to the political responsibility principles.

Field of study.....Laws.....Student's signature.....^{เมษา} กิตติอนุกุล.....

Academic year.....2006Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากอาจารย์ณรงค์เดช สุโขมิต ที่ได้ให้ความกรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาให้กับผู้เขียน และรองศาสตราจารย์ ดร.เกรียงไกร เจริญชนาวัฒน์ ที่ได้ให้ความเมตตาและกรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ อันมีคุณค่ายิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ซึ่งพระคุณดังกล่าวยากที่จะหาใดเปรียบ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านทั้งสองเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี รูปสุวรรณ ที่ได้เมตตาได้รับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และท่านอาจารย์คณิน บุญสุวรรณ ที่ได้เมตตาสละเวลาอันมีค่ารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านทั้งสองได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นทางวิชาการ เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ Professor Shiori Tamura ที่ได้กรุณาให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วง และรองศาสตราจารย์พิชัยศักดิ์ ทรยางกูร ที่ได้ให้ความกรุณาแนะนำในการแปลภาษาอังกฤษ จนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณนายมงคล และนางสมจริง กิตติอนุกุล บิดา มารดา ผู้ซึ่งเป็นที่เคารพรักยิ่งและให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้เขียนตลอดมา พระคุณของท่านยากที่จะหาใดเปรียบ และท่านทั้งสองจะเป็นแรงผลักดันให้ผู้เขียนมีกำลังใจเพื่อทำสิ่งดีๆ ในชีวิตต่อไป

ท้ายนี้ผู้เขียนขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ ซึ่งไม่อาจกล่าวนาม ณ ที่นี้ได้ทั้งหมด ทั้งที่กรมบังคับคดี สำนักงานศาลปกครองกลาง และกลุ่มสื่อเข่ง นิติศาสตร์ ธรรมศาสตร์ ในความมีน้ำใจและได้ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนในการจัดทำวิทยานิพนธ์ของผู้เขียนเป็นอย่างดี และขอขอบคุณนายภัทรพล กวินทิพย์ ที่คอยแก้ปัญหาและเป็นกำลังใจในยามที่ผู้เขียนรู้สึกท้อแท้

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จักเป็นประโยชน์ในทางวิชาการ ผู้เขียนขอมอบเป็นกตเวทิตาคุณแก่บิดา มารดา คณาจารย์ ตลอดจนทุกท่านที่มีพระคุณแก่ผู้เขียน และผู้เขียนขอสำนึกในพระคุณนี้ตลอดไป แต่หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3 สมมุติฐานการวิจัย.....	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	5
1.5 วิธีการวิจัย.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	5
บทที่ 2 แนวความคิดว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร ในระบบรัฐสภา	
2.1 แนวคิดและสาระัตถะของการปกครองระบบรัฐสภาแบบอังกฤษ.....	6
2.1.1 แนวคิดและวิวัฒนาการของระบบรัฐสภาอังกฤษ.....	8
2.1.1.1 ทฤษฎีการแบ่งแยกอำนาจ.....	11
2.1.1.2 ทฤษฎีการเป็นผู้แทนหรือทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน..	17
2.1.1.3 ทฤษฎีแห่งดุลยภาพ.....	25
2.1.1.4 ทฤษฎีว่าด้วยระบบความรับผิดชอบทางการเมือง.....	26
2.1.2 วิวัฒนาการของระบบรัฐสภาอังกฤษ.....	28
2.1.2.1 รูปแบบของรัฐสภาอังกฤษ.....	35
1) รูปแบบของระบบรัฐสภาตามแนวความคิดแบบคลาสสิก หรือแบบอำนาจคู่.....	35
2) รูปแบบของระบบรัฐสภาตามแนวความคิดแบบอำนาจ เดี่ยว.....	36
2.1.2.2 องค์ประกอบของรัฐสภาอังกฤษ.....	38
1) สภาสูงหรือสภาขุนนาง.....	38
2) สภาล่างหรือสภาสามัญ.....	42

	หน้า
2.1.3 สารัตถะของการปกครองระบบรัฐสภาอังกฤษ.....	46
2.1.3.1 ความเสมอภาคเท่าเทียมกันระหว่างฝ่ายบริหาร และฝ่ายนิติบัญญัติ.....	48
2.1.3.2 ความสัมพันธ์ร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างองค์กรทั้งสอง..	49
2.1.3.3 การกำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการควบคุมองค์กร ทั้งสองอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ.....	51
2.2 รูปแบบการปกครองโดย “คณะรัฐมนตรี” ของประเทศอังกฤษ.....	52
2.2.1 แนวคิดและความสำคัญของคณะรัฐมนตรีอังกฤษ.....	53
2.2.1.1 วิวัฒนาการของคณะรัฐมนตรีอังกฤษ.....	54
ก. สถานะของนายกรัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรีอังกฤษ.....	57
(1) นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้าคณะรัฐมนตรี (Prime Minister).....	58
(2) นายกรัฐมนตรีในฐานะรัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรี (Cabinet Minister).....	60
ข. องค์ประกอบของคณะรัฐมนตรี.....	61
2.2.1.2 ความสำคัญของคณะรัฐมนตรีอังกฤษ.....	65
(ก) ความสำคัญในทางกฎหมาย.....	66
(ข) ความสำคัญในทางการเมือง.....	66
(ค) ความสำคัญในทางอำนาจ.....	66
2.2.1.3 บทบาทและอำนาจหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีอังกฤษ.....	66
(ก) เป็นผู้กำหนดหรือตัดสินใจขั้นสุดท้ายเกี่ยวกับนโยบาย ที่เสนอต่อรัฐสภา.....	67
(ข) เป็นผู้ใช้อำนาจสูงสุดในการควบคุมฝ่ายบริหารให้ ดำเนินการตามนโยบายที่ได้เสนอต่อรัฐสภา.....	68
(ค) เป็นผู้ประสานงานและกำหนดขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ ให้แก่กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ของรัฐบาล.....	69
(ง) เป็นผู้ริเริ่มร่างกฎหมายและได้รับมอบอำนาจนิติบัญญัติ บางประการจากรัฐสภา.....	70
2.2.1.4 ความสิ้นสุดของคณะรัฐมนตรีอังกฤษ.....	71
(ก) ความสิ้นสุดของคณะรัฐมนตรีอังกฤษอันเกิดจากตัว นายกรัฐมนตรี.....	71

	(ข) ความสิ้นสุดของคณะรัฐมนตรีอังกฤษอันเกิดจาก สภานิติบัญญัติ.....	72
	(ค) ความสิ้นสุดของคณะรัฐมนตรีอันเกิดจากการแพ้ การเลือกตั้งทั่วไปของพรรครัฐบาล.....	73
2.3	ความสัมพันธ์ระหว่างคณะรัฐมนตรีอังกฤษกับรัฐสภาในการบริหารราชการ แผ่นดิน.....	74
2.3.1	ความสัมพันธ์ในลักษณะที่รัฐสภาควบคุมการทำงานของ คณะรัฐมนตรี.....	74
2.3.2	ความสัมพันธ์ในลักษณะที่คณะรัฐมนตรีถ่วงดุลอำนาจรัฐสภา.....	78
บทที่ 3	ความรับผิดชอบในทางการเมืองของคณะรัฐมนตรี	
3.1	วิวัฒนาการและแนวคิดว่าด้วยความรับผิดชอบในทางการเมืองของ คณะรัฐมนตรีในอังกฤษ.....	81
3.1.1	ความหมายของความรับผิดชอบในทางการเมืองของคณะรัฐมนตรี...	86
3.1.2	ขอบเขตของความรับผิดชอบในทางการเมืองของคณะรัฐมนตรี.....	96
3.1.3	แนวคิดที่แตกต่างกันระหว่างความรับผิดชอบร่วมกันของ คณะรัฐมนตรีและความรับผิดชอบเฉพาะตัวของรัฐมนตรี.....	106
3.1.3.1	ความรับผิดชอบร่วมกันของคณะรัฐมนตรี (Collective Responsibility).....	108
	(ก) กฎเกณฑ์ความไว้วางใจ.....	111
	(ข) กฎเกณฑ์ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน.....	112
	(ค) กฎเกณฑ์การรักษาความลับ.....	115
3.1.3.2	ความรับผิดชอบเฉพาะตัวของรัฐมนตรี (Individual ministerial responsibility).....	118
3.2	มาตรการในการสร้างความรับผิดชอบร่วมกันของคณะรัฐมนตรี ในทางการเมืองในอังกฤษ.....	121
3.2.1	การควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจทางการเมืองของคณะรัฐมนตรี โดยรัฐสภาอังกฤษ.....	122
3.2.1.1	การพิจารณาร่างกฎหมายของคณะรัฐมนตรี.....	123
3.2.1.2	การสอบหาข้อเท็จจริงของสภาสามัญโดยการตั้ง คณะกรรมการเฉพาะเรื่อง.....	127
3.2.1.3	การตั้งกระทู้ถามโดยรัฐสภา.....	132

	หน้า
3.2.1.4 การลงมติไม่ไว้วางใจของสภาสามัญ.....	136
3.2.2 มาตรการในสร้างความรับผิดชอบเฉพาะตัวของรัฐมนตรี ในทางการเมืองในอังกฤษ.....	143
3.3 วิวัฒนาการและแนวคิดว่าด้วยความรับผิดชอบในทางการเมืองของ คณะรัฐมนตรีในญี่ปุ่น.....	146
3.3.1 บทบาทและอำนาจหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีในระบบรัฐสภาญี่ปุ่น.....	151
3.3.2 ขอบเขตความรับผิดชอบในทางการเมืองของคณะรัฐมนตรี.....	159
3.4 มาตรการในการสร้างความรับผิดชอบร่วมกันของคณะรัฐมนตรี ในทางการเมืองในญี่ปุ่น.....	163
3.4.1 การควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจทางการเมืองของคณะรัฐมนตรี โดยรัฐสภาญี่ปุ่น.....	164
3.4.1.1 การพิจารณาร่างกฎหมายที่เสนอโดยนายกรัฐมนตรี.....	167
3.4.1.2 การตั้งคณะกรรมการของแต่ละสภาในการตรวจสอบหรือ สอบสวนในส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายหรืองานของรัฐบาล.....	169
3.4.1.3 การตั้งกระทู้ถามโดยรัฐสภา.....	171
3.4.1.4 การลงมติไม่ไว้วางใจหรือไม่ยอมรับมติไว้วางใจของ สภาผู้แทนราษฎร.....	173
3.5 ความรับผิดชอบเฉพาะตัวของรัฐมนตรีในทางการเมืองในญี่ปุ่น.....	178
บทที่ 4 ความรับผิดชอบในทางการเมืองของคณะรัฐมนตรีภายใต้รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	
4.1 การบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีภายใต้รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540.....	181
4.1.1 องค์กรฝ่ายบริหาร.....	183
4.1.1.1 รัฐบาลหรือองค์การบริหารฝ่ายการเมือง.....	183
(ก) นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้าฝ่ายบริหารและ เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาล.....	185
(ข) คณะรัฐมนตรีในฐานะองค์กรฝ่ายบริหารและ เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาล.....	188
(ค) รัฐมนตรีแต่ละคนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาล.....	194
4.1.1.2 ฝ่ายปกครองหรือองค์กรบริหารฝ่ายประจำ.....	198

	หน้า
4.1.2 แนวทางในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล.....	200
4.1.2.1 รัฐมนตรีแต่ละคนแยกกันไปปฏิบัติภารกิจ.....	201
4.1.2.2 คณะรัฐมนตรีพิจารณาด้วยกัน.....	204
4.1.3 อำนาจหน้าที่ในทางบริหารของคณะรัฐมนตรี.....	207
4.1.3.1 การกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน.....	208
4.1.3.2 การดำเนินการหรือปฏิบัติงานตามนโยบายที่กำหนด.....	208
4.1.3.3 การลงมือบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย.....	209
4.1.3.4 การวินิจฉัยชี้ขาดหรือมีคำสั่งในปัญหาเฉพาะกิจบางเรื่อง.....	209
4.2 แนวคิดว่าด้วยการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของคณะรัฐมนตรีโดยรัฐสภา.....	210
4.2.1 การควบคุมตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรี โดยสภาผู้แทนราษฎร.....	212
4.2.2 การควบคุมตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรี โดยวุฒิสภา.....	214
4.2.3 การควบคุมตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรี โดยรัฐสภา.....	215
4.3 มาตรการควบคุมตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรี โดยรัฐสภา.....	216
4.3.1 รูปแบบและวิธีการสำคัญในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ของคณะรัฐมนตรีโดยรัฐสภา.....	216
4.3.1.1 การแถลงนโยบายต่อรัฐสภา.....	216
4.3.1.2 การพิจารณาร่างกฎหมายของคณะรัฐมนตรี.....	218
4.3.1.3 การตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรี.....	219
(ก) กระทู้ถามทั่วไป.....	220
(ข) กระทู้ถามสด.....	220
4.3.1.4 การเปิดอภิปรายทั่วไป.....	221
(ก) การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ นายกรัฐมนตรี.....	223
(ข) การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี เป็นรายบุคคล.....	224
(ค) การเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภาโดยไม่มี การลงมติ.....	225
(ง) การเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา.....	225

	หน้า
4.3.1.5 การตั้งคณะกรรมการมาธิการสภา.....	226
4.3.1.6 การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและ ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง.....	231
4.4 สภาพปัญหาความรับผิดชอบในทางการเมืองของคณะรัฐมนตรี ในประเทศไทย.....	235
4.4.1 ปัญหาในการตรวจสอบความผิดพลาดเชิงนโยบาย.....	237
4.4.2 ปัญหาในการตรวจสอบพฤติกรรมการทุจริต.....	238
4.5 วิเคราะห์เปรียบเทียบความรับผิดชอบในทางการเมืองของคณะรัฐมนตรี และรัฐมนตรีภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 กับ ประเทศอังกฤษและประเทศญี่ปุ่น.....	240
4.5.1 มาตรการบังคับให้คณะรัฐมนตรีต้องร่วมกันรับผิดชอบ ในทางการเมือง.....	241
4.5.2 มาตรการบังคับให้รัฐมนตรีแต่ละคนต้องรับผิดชอบในทางการเมือง..	244
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	
5.1 บทสรุป.....	247
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	253
รายการอ้างอิง.....	258
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	264